

дач моніторингу небезпечних геологічних процесів, особливо в умовах значного техногенного навантаження.

1. Гідрогеологічна карта масштабу 1:200000. Київський лист. – Розробник: ПДРГП "Північгеологія". 2. Ішук О.О., Коржнев М.М., Кошляков О.Є. Просторовий аналіз і моделювання в ГІС: Навчальний посібник. – К., 2003. 3. Кошляков О.Є. Гідрогеологічне моделювання: Підручник. – К.,

2003. 4. Посібник користувача цифрової картографічної бази даних м. Києва масштабу 1:10 000. – К., 2002. 5. MapInfo Professional: Руководство пользователя / Пер. В.И. Журавлев, А.Ю. Колотов, В.А. Николаев. Электронное издание. – 2000. 6. USING ARCGIS SPATIAL ANALYST. Електронне видання. – ESRI, 2001.

Надійшла до редколегії 26.09.07

РЕЦЕНЗІЇ

М. Курило, канд. геол.-мінералог. наук, доц.,
В. Михайлов, д-р геол. наук, проф.

ІСТОРІЯ, ПОДІЇ, ЛЮДИ І ГЕОЛОГІЯ (ВІДГУК НА КНИГУ І. ЛАТИША "ОТ УРАЛА ДО КАРПАТ")

У 2006 році у видавництві "Академперіодика" вийшла автобіографічна повість патріарха серед українських і російських учених, відомого геолога-рудознавця ветерана Другої світової війни 94-літнього Івана Корнійовича Латиша.

І. Латиш – один з провідних учених у галузі геології, мінералогії і геохімії благородних металів. Його фундаментальні роботи "К методике опробования на золото докембрийских конгломератов на Украине", "Атлас морфологии, структур и ассоциаций самородного золота Украины", "Самородное золото Украины", "Серебро в природе" є настільними книгами багатьох геологів і широко використовуються в практиці пошуково-знімальних і геологорозвідувальних робіт, є добрим підґрунтям для нарощування мінерально-сировинної бази України. Книга "Рудні мінерали і їх діагностика" отримала високу оцінку в Міністерстві освіти і науки України і рекомендована як базовий навчальний підручник для студентів геологічних спеціальностей вищих навчальних закладів.

Книга, жанр якої краще було б визначити як науково-біографічні мемуари, написана на фактичному матеріалі з хронологічним порядком викладення подій, де в біографії автора віддзеркалена історія колишнього Радянського Союзу, України – дитинство і шкільні роки на Чернігівщині, будівництво Уральської Магнітки, становлення рудної бази Уралу, організація Уральського наукового центру АН СРСР, розвиток геологічної науки, підготовка геологічних кадрів і розширення мінерально-сировинного комплексу України.

З особливою теплою і любов'ю автор описує своє рідне село Рудівку, близьких і родичів, вчителів і односельчан, а також місцеві традиції. В цьому ж селі народився, провів дитячі і шкільні роки багаторічний завідувач кафедри мінералогії Київського національного університету імені Тараса Шевченка доцент Василь Трохимович Латиш. Цікаво і змістовно описаний більш ніж 30-річний уральський період життя вченого. Це робота на будівництві Магнітогорського комбінату і на коксохімічному заводі, навчання в Свердловському державному університеті, де він слухав лекції і працював колектором в академіка О. Ферсмана, слухав лекції з геохімії марганцю і радіоактивних елементів у академіка В. Вернадського, брав участь в експедиції по збору колекції мінералів для мінералогічного музею до XVII Міжнародного геологічного конгресу (Москва, 1937 р). І. Латиш справедливо вважає себе учнем великого О. Ферсмана, який навчив його точно відчувати і глибоко любити природу і камінь, надав йому рекомендації до аспірантури.

Працюючи в тресті "Міасзолото", автор відкрив новий тип золото-платино-паладієвих руд, засвоїв метод пробірного аналізу у професора О. Звягінцева, органі-

зував збагачувальну фабрику по вилученню ільменіту і рутилу з відходів чорних шліхів і відіслав посилку з цими мінералами до Києва професору Є. Патону для електроварювання.

Не менш значною є ще одна віха в біографії Івана Корнійовича – період Другої світової війни, який тривав 1711 днів. Як командир танку Т-34 воював на Західному і 3-му Українському фронтах, визволяв Білорусію, Бессарабію, Румунію, Болгарію, Югославію, Угорщину, Австрію. Танк його двічі горів, а танкіст був двічі поранений, але він не покидав свого полку і знову йшов у бій. Командуючому Південною групою військ Маршалу Радянського Союзу Ф. Толбухіну його охарактеризували як вольового, хороброго, ініціативного і винахідливого командира. Має 20 урядових нагород.

Одразу після війни була аспірантура в гірничо-геологічному інституті Уральського філіалу АН СРСР, дослідження титано-магнетитових руд Качканарського типу, захист кандидатської дисертації в ІГЕМ АН СРСР. Головою Вченої ради був академік Д. Щербаков, офіційним опонентом – академік А. Бетехтін, які відмітили високу якість роботи, де вперше встановлено новий тип промислового зруденіння – золото-платино-паладієвий в ортопіроксенітах і ульвошпінелі в титаномagnetитах.

Після цього протягом ряду років І. Латиш активно і творчо працював Головним ученим секретарем Уральського філіалу АН СРСР і головою Уральського мінералогічного товариства. На цей період життя вченого припадає його зустріч з І. Курчатовим, коли він був довіреною особою академіка на виборах до Верховної Ради СРСР.

Уральський період життя і творчості вченого характеризується роботою разом з видатними вченими: Президентом АН СРСР О. Карпінським і М. Келдишем, академіками В. Вернадським, О. Ферсманом, О. Заварицьким, А. Бетехтіним, І. Бардіним, людиною-легендою "Зубром" – М. Тимофєєвим-Рєсовським, членом-кореспондентом АН СРСР Л. Овчинниковим, професорами А. Криштофовичем і К. Матвєєвим. По-перше, за геологічними аспектами це дуже і дуже багато значить, по-друге, треба особливо підкреслити, що автор усю свою повість не тільки констатує факт спілкування з великими людьми, але й наводить їх основні біографічні дані, що є особливо актуальним і цінним у наш час, коли в Україні майже зовсім не видається біографічної літератури не тільки видатних учених колишнього СРСР, але й вітчизняних. А це має пряме відношення до інтелектуального виховання молодих дослідників у дусі спадкоємництва і професіоналізму.

Наприкінці опису уральського періоду свого життя І. Латиш дає коротку характеристику геологічної будови, рудних і нерудних корисних копалин Уралу і з вдя-

чністю згадує ставше для нього рідним місто – Єкатеринбург (Свердловськ).

Друга частина книги присвячена найважливішому, більш ніж 40-річному, періоду наукової діяльності автора, який пов'язаний з Національною академією наук України, де особливо яскраво проявився організаторський і дослідницький талант ученого. За короткий період ним була створена єдина в Україні лабораторія пробірного аналізу, що дозволило відкрити в надрах Українського щита і його складчастого обрамлення цілий рід рудопояв і родовищ благородних металів. Паралельно із завідуванням лабораторією, автор наполегливо працював над дослідженням благородно-металевої мінералізації магматичних порід Приазов'я, Кривбасу і Донбасу, флішових утворень Карпатського регіону. Розробки геологічних проблем слугували теоретичною основою для розвитку мінерально-сировинної бази країни, виявлення закономірностей розміщення корисних копалин.

У цій же частині монографії наводяться основи пробірного аналізу, мінералогія, геохімія, методика збагачення і переробки золотих руд, а також геологічної будови і корисних копалин Українських Карпат, детальна характеристика всіх золоторудних родовищ України і перспективи промислової золотоносності Українського щита і Донецької складчастої області.

І як справжній патріот своєї країни, вчений не міг залишити в стороні таку гостру проблему для України, як Чорнобиль – зону "духовного болю, постійної тривоги і страху за майбутнє дітей, онуків, мільйонів українців, епіцентр людської біди". У зв'язку з цим, наводиться аналогічний приклад вибуху радіоактивних відходів на комбінаті Челябінськ-40, еквівалентного за силою вибуху 10 т тринітротолуолу і активністю радіонуклідів 20 млн Ки. Автор справедливо наголошує, що сотні вибухів ядерних боєголовок, що були проведені під час випробувань атомної зброї на території колишнього СРСР, не навчили нас попереджувати небезпеку, виробити систему надійних заходів захисту цивільного населення і природи від випромінювання, і ми поступили за принципом "якщо не бачимо (тобто, радіації) – то нас не зачепить". І далі цитує попередження академіка

В. Вернадського, яке пролунало на початку XX століття: "Недалекий той час, коли людина отримає в свої руки атомну енергію, таке джерело сили, котре дає їй можливість будувати нове життя так, як вона захоче. Чи зуміє людина використати цю силу, направити її на добро, а не на самознищення? Чи готові дорослі люди до вміння використовувати ту силу, що дає їм наука? ...Учені мають відчувати свою відповідальність за наслідки своїх відкриттів" [1, с. 318–319].

Окремий розділ книги "Гімн любові" присвячений дружині вченого, дорогій людині – Ніні, безцінному скарбові його життя, яка протягом більше 60 років підтримувала його творчі починання, давала імпульси для активної роботи, була його "рабинєю і царицею, світочем і божеством, богом і любов'ю", товаришем, радником і опорою в житті. Під час війни саме її любов перемогла смерть. Гімн проникнутий сумом і горем, душевним болем за покійною дружиною.

Заключна частина повісті присвячена розкриттю секретів довголіття, яке, за словами автора, знаходиться в наших руках. Це активна, творча і цікава праця, правильний і достойний спосіб життя, щаслива сім'я, цікава і любима робота. І, звичайно, людина повинна бути щасливою.

Книга написана емоційною і в той же час доступною мовою, дуже легко і з інтересом читається, оформлена великою кількістю сімейних фотографій і фотографіями видатних людей, а також високоякісними кольоровими ілюстраціями кристалів самородного золота, геологічними картами, розрізами і схемами золоторудних родовищ.

Іван Корнійович Латиш щаливий і гордий, що він син України і живе у вільній і незалежній державі. Він прожив довге і щасливе життя, яке достойно відображене в цій прекрасній повісті. Книга має неоціненне значення для пізнання історії майбутніми поколіннями. Автор надалі продовжує творчо працювати і щиро нести людям добро.

1. Латыш И.К. От Урала до Карпат. – К., 2006.